

Secció d'Estudis y Propaganda del C. N. R.

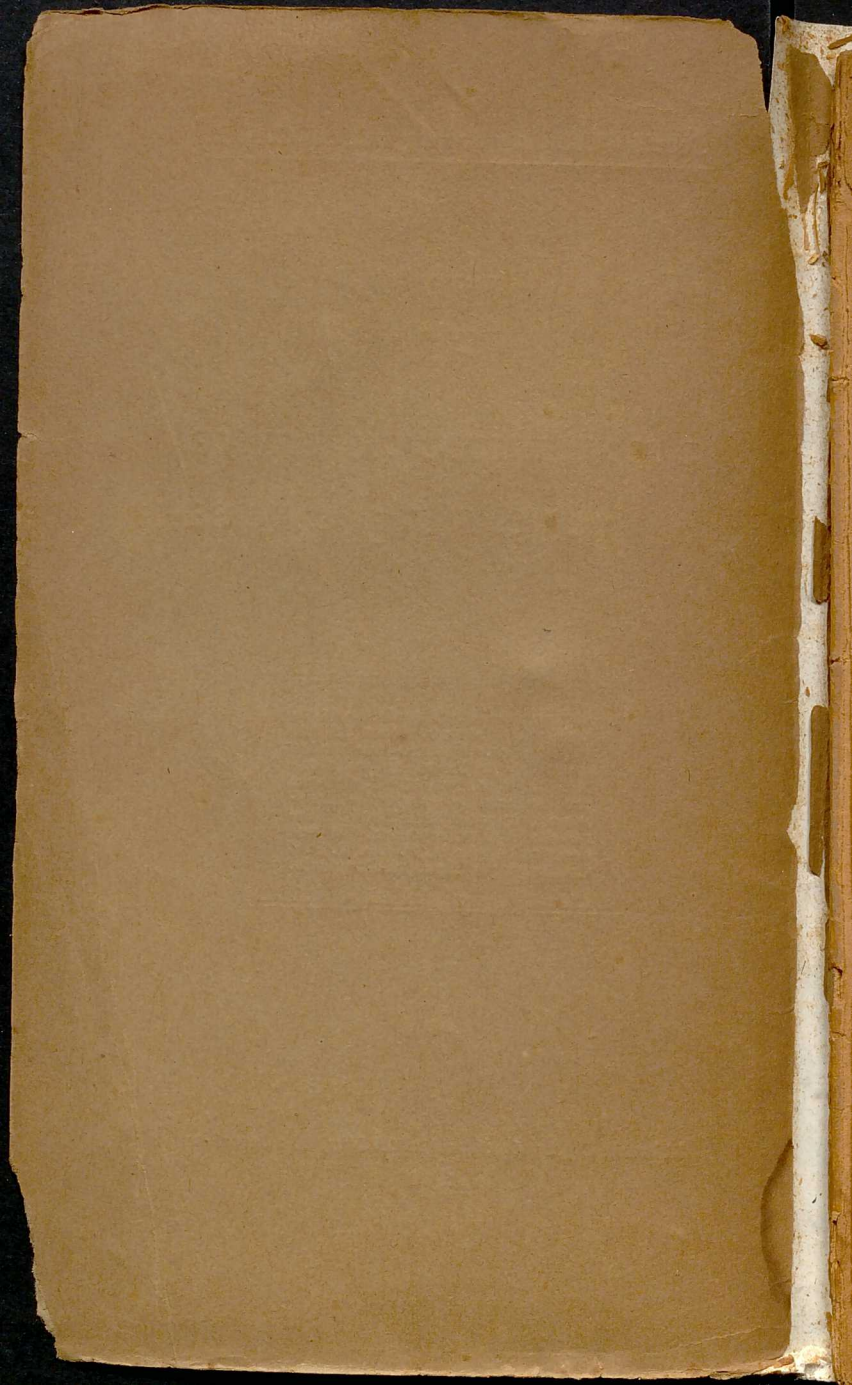
À. Rovira y Virgili

La representació proporcional
en el sufragi universal

Sistema majoritari y sistema proporcional.—Inconvenients de l'un y de l'altre.—Votació uninominal y votació de llista.—El vot limitat.—El vot acumulat.—El sistema proporcional del quocient.—El sistema proporcional d'Hondt.—Necessitat del referendum.—El vot corporatiu y la R. P.—La R. P. a Catalunya y a Espanya.—Conclusió.

Llibreria Espanyola : Rambla del Mig, 20 : Barcelona

1910

D36

613926081
614805121

Secció d'Estudis y Propaganda del C. N. R.

À. Rovira y Virgili

La representació proporcional
en el sufragi universal

Sistema majoritari y sistema proporcional.—Inconvenients de l'un y de l'altre.—Votació uninominal y votació de llista.—El vot limitat.—El vot acumulat.—El sistema proporcional del quocient.—El sistema proporcional d'Hondt.—Necessitat del referendum.—El vot corporatiu y la R. P.—La R. P. a Catalunya y a Espanya.—Conclusió.

Llibreria Espanyola : Rambla del Mig, 20 : Barcelona

1910

1700597802

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

RECEIVED

La Joventut Nacionalista, entitat formada pel jovent estudiós de la Lliga, ha decidit emprendre una activa campanya a favor de la representació proporcional. Paral·lelament, la Secció d'Estudis y Propaganda del C. N. R. de Barcelona, formada també per l'element jove de la societat, ha pres l'acord de plantejar aquesta qüestió interessant davant del nostre poble. Complint de bon grat l'encàrreg dels meus estimats companys de la Secció, he emprés la tasca d'exposar la qüestió de la representació proporcional.

Sistema majoritari y sistema proporcional

Regeix en el nostre país, en l'aplicació del principi del sufragi universal, el sistema anomenat majoritari. Aquest sistema es aquí seguit ab tota puresa en les eleccions legislatives de districte; en les eleccions legislatives de circumscripció y en les municipals s'hi veu ja un rudiment de representació proporcional, al deixar alguns llocs lliures a la minoria. Segons el sistema majoritari, la representació per-

tany totalment y exclusivament a la majoria de cada demarcació electoral. Les minories, encara que siguin molt fortes, encara que sols tinguin un vot menys que la majoria, se queden sense representació. Tal succeeix en els districtes espanyols y en els «arrondissements» francesos.

Això, certament, es injust. En virtut del sistema majoritari les minories queden brutalment aixafades. No seria més just, més lògic y més democràtic que les minories obtinguessin la representació corresponent a la seva força numèrica? An aquest desitg d'equitat respon el sistema de la representació proporcional. Com el seu nom indica, aquest sistema dona a cada partit o a cada grupu d'electors un nombre de representants proporcional al nombre de vots reunits.

Al primer cop d'ull, el sistema proporcional es senzillíssim. El senyor Agulló y Vidal, en un article publicat a «La Veu de Catalunya», cita un argument de M. E. Naville pera donar un fonament de racionalitat al sistema de representació proporcional. «Dirigiuvos—diu M. Naville—als nens de les escoles, o a les dones, desconexadors de la vida política, y digueulos: 10,000 electors han d'elegir 10 diputats: suposemlos dividits en dos grupus, un de 6,000 y un de 4,000. ¿Quants diputats han de tenir els 6,000? Y us diran: 6. ¿Quants n'han de tenir els 4,000? Y us diran: 4. Suposem els 10,000 electors dividits en 3 grupus, de 5,000, 3,000 y 2,000. ¿Quants ne toquen a cada un? Y us diran: 5, 3 y 2 respectivament.»

Però es amagar una part de la veritat el presentar la qüestió sota aquest aspecte d'encantadora senzillesa. La veritat es que en l'aplicació pràctica de la proporcionalitat electoral esdevenen greus dificultats. Les unes són d'orde polític y les altres d'orde aritmètic. Y cal tenir ben bé en compte abdues menes de dificultats pera

judicar la qüestió ab ple coneixement de causa.

Totjust ara està plantejat aquest plet a la Fransa. D'alguns mesos ensà no pot obrirse cap periòdic francès sense topar ab les inicials R. P. (Representació Proporcional). La qüestió ha estat debatuda en la premsa, en el miting y en la tribuna de la Cambra de diputats; Partidaris y contraris de la R. P. venen sostenint una gran batalla, haventse vuidat per una y altra banda tots els arguments pràctics y teòrics. Si la qüestió fos tant fàcil y senzilla com alguns la presenten, no's compendria una lluita tant forta y tant llarga com la que a la República francesa se està sostenint. En pro y en contra de la reforma veiem lluitar barrejats a homes de tots els partits. Entre'ls defensors de la R. P. hi ha'l capdill socialista M. Jean Jaurés, el moderat M. Charles Benoist, el radical M. Ferdinand Buisson, el ministre M. Millerand, el diputat socialista M. Varenne, el republicà del centre M. Deschanel y l'exministre M. Poincaré. Entre'ls enemics s'hi compten els expresidents del Consell, M. M. Clemenceau, Combes y Bourgeois, el diputat socialista M. Breton, els exministres M. M. Pelletan y Hanotaux y el professor de la Sorbona M. Aulard.

Per què davant de tant lluit estol de defensors de la representació proporcional hi ha un estol no menys lluit de contraris? Què hi troben els seus enemics pera rebutjarla?

Perills polítics de la proporcionalitat

El sistema proporcional aventatja al majoritari en justícia aritmètica. Però presenta, desde'l punt de vista polític, innegables perills. La representació proporcio-

nal afebleix les majories en profit de les minories. Ab les mateixes forces numèriques que ab el sistema majoritari, les majories minvien y les minories creixien ab el sistema proporcional. Així la proporcionalitat es causa molt sovint de que en la corporació elegida no hi hagi majoria absoluta. A Finlàndia, ont existeix la representació proporcional desde l'any 1905 en que l'autonomia li fou regoneguda novament per Rússia, les tres Dietes que s'han succeït no han tingut dintre d'elles majoria absoluta de cap partit. La Dieta actual, elegida de poc, está composta pels diputats següents :

Socialistes	86
Vells finesos	42
Joves finesos	28
Suecs	26
Agraris	17
Demòcrates cristians	1

A Bèlgica, ont també funciona la representació proporcional, tenen encara'ls catòlics una petita majoria a la Cambra de Representants; però en el cas, que sembla segur, de perdre llocs els catòlics en les eleccions que d'aquí pocs mesos se celebraran pera renovar la meitat de la Cambra, tota majoria absoluta haurà desaparegut de la mateixa. Ara'ls tres partits belgues compten ab aquests diputats:

Catòlics	87
Lliberals	43
Socialistes	35

No més cal que'ls catòlics belgues perdin 4 o 5 llocs, y la llur majoria desapareixerà. Els altres dos partits hauran de

coaligarse pera esser majoria dintre de la Cambra de Representants (1).

Aquest afebliment de les majories y aquesta probable desaparició de la majoria absoluta poden portar greus perturbacions segons sigui la situació política interior d'un país. La Fransa se troba en aquest cas, y per això s'explica que homes com M. Clemenceau s'oposin a la representació proporcional y que'l president del Consel. M. Briand, malgrat les seves simpaties per la reforma, s'hagi negat resolutament a establirla en les eleccions generals de diputats d'enguany.

Sobre aquest aspecte de la qüestió y comentant el debat que sobre la R. P. se plantejà'l prop-passat mes de novembre en la Cambra de diputats de Fransa, escrivia jo en «El Poble Català»:

«Les ventatges y els inconvenients del sistema majoritari actual comparadament ab el sistema proporcional han estat y són llargament debatuts en la premsa y en les reunions públiques. Però l'aspecte doctrinal de la qüestió ha quedat rellegat a segon terme. Fins se pot dir que en aquest aspecte teòric, els defensors de la representació proporcional porten ventatja sobre'ls llurs contrincants y que l'opinió dels més eminents homes polítics de la Fransa es favorable a la reforma del sistema actual d'elecció. En aspecte més interessant y trascendent del problema està en les conseqüències pràctiques que la reforma tindria y en la seva influència sobre l'orientació política de la República. Perquè es més que probable —y aquest es l'argument principal que esgrimeix M. Leon Bourgeois pera opo-

---

(1) La majoria absoluta del partit catòlic ja hauria desaparegut temps hà, si no fos l'antidemocràtic vot plural existent a Bèlgica, que afavoreix en gran manera a les classes conservadores. Els electors belgues estan dividits en electors ab un vot, electors ab dos vots y electors ab tres vots.

sarse a la reforma—que la representació proporcional portaria com a conseqüència la debilitació de la majoria parlamentària en benefici de les oposicions, que, al créixer en nombre, serien una menassa constant pels governs, la situació dels quals devindria insegura y difícil. Per la representació proporcional se tornaria, segons en Bourgeois, als ministeris inestables d'èpoques passades, als ministeris de vida precaria y curta, incapassos de continuar la gran obra de reformes empresa valentament pel radicalisme francès.»

Tant perillós consideren alguns republicans francesos l'establiment de la representació proporcional, que quan l'apòstol de la reforma, M. Benoist, en un article periodístic en que cantava'ls progressos del principi proporcionalista, exclamà: «La R. P. s'ho emportarà tot!», l'exministre M. Hanotaux li contestà: «Sí; però tinguem compte que no s'emporti la República!»

Alguns pensaran que això no val a tenirho en compte, car per damunt de les conveniències partistes hi ha l'interés de la justícia, la qual obliga a donar a cada partit, sigui governant o d'oposició, la part de representació pública que li pertoqui. Mes aquí no's tracta solament d'una qüestió de conveniència. Va enclosa en això una qüestió més fonda. Quan un partit obté la majoria ab la forsa dels vots del poble, se li han de donar facilitats pera la seva obra de govern, o be se l'ha d'entrebancar ab un excessiu contrapès de les minories? Es que tota l'equitat política està en l'aritmètica?

La campanya iniciada a Catalunya sobre la representació proporcional ha coincidit ab la publicació d'un notable document del Consell Federal de la República Helvètica relatiu a la mateixa qüestió.

En alguns cantons de Suïssa regeix la

R. P. Els partidaris d'aquesta demanen que'l sistema proporcional regeixi també en les eleccions generals suïsses.

El Consell Federal ha contestat a la demanda ab un missatge firmat per M. Robert Comtesse, president de la República, y dirigit a l'Assamblea federal. A Suïssa, el Consell Federal es el poder executiu de la Federació. Aquest organisme s'ha declarat contrari a la R. P. Heusaquí les raons ab que fonamenta el seu parer:

«En el règim monàrquic — diu el missatge — hi ha, pera salvaguardar el principi de durada, d'estabilitat, d'unitat, el monarca que es dipositari d'una part de la sobirania, que no està sotmès a la reelecció, que es un capdill hereditari que tria'ls seus ministres, investit sovint de poders extensos y amo en la seva esfera. En el règim democràtic, es el principi majoritari, severament mantingut, qui pot salvaguardar aquests interessos vitals; es una majoria, sigui formada per un partit o per un altre, unida per la mateixa voluntat, per les mateixes tendències, anant cap a un fi determinat, y responsable davant l'opinió pública del poder que exerceix...

»No provoquem pas, per un sistema de R. P., la multiplicació dels partits, la disseminació de les forces; car si ens deixem portar per aquest camí, arribarem fatalment, sobre tot en el nostre país, a trossejar el cos electoral, a tallarlo en un gran nombre de bossins, a trencar tota unitat, tota coesió en els esforços, y a impedir la formació d'una majoria de govern, la qual ens sembla indispensable pera'l funcionament normal de nostre règim democràtic.

»Ab una representació així trossejada, tindrem potser un Congrés, un Consell, una Acadèmia, tindrem una reunió de minories, però no tindrem pas una Assamblea representativa capassa d'assegurar la marxa regular d'un govern democràtic.»

Els partidaris de la R. P. trobaran poc consistents les raons que'l Consell Federal alega. Mes demostren els inconvenients polítics ab que topa la R. P. en certs casos concrets.

Dificultats aritmètiques en l'aplicació del sistema proporcional

No es pas la senzillesa el caràcter distintiu de la representació proporcional. En la realitat se presenten casos ben diferents del cas que M. Naville exposa ingenuament a les dònnes y a les criatures. Els estudis sobre'l mecanisme dels diferents sistemes de proporcionalitat semblen tractats d'aritmètica y àlgebra. El principi proporcional es aviat entès pel poble. Lo que al poble li costa d'entendre es l'aplicació del sistema en la pràctica.

Com que'ls diputats a elegir son enters, y no hi ha manera de fer ab ells números decimals, la rigurositat matemàtica no pot aplicarse en l'immensa majoria dels casos. El senyor Agulló y Vidal, en el seu esmentat article de «La Veu de Catalunya», posa un exemple dels més fàcils. Així y tot, els lectors del diari regionalista que no estiguin al corrent de la qüestió, hauran tingut segurament alguns dubtes davant de l'exemple posat. Diu el senyor Agulló:

«L'elector vota, no'ls noms, sinó una llista, es dir, un partit, una idea. Fet l'escrutini, se divideix el número de votants pel de vagants y el coeficient se va aplicant a cada llista, tants cops com hi cab.

»Exemple: votants, 80,000; llistes presentades: quatre, ab onze candidats cada una, que son els que s'han d'elegir. Coeficient: 7,272 vots.

»Llista núm. 1, ¿té 32,000 vots? doncs li pertocquen cinc candidats: els cinc primers; llista núm. 2, ¿té 24,000 vots? doncs

li toquen quatre candidats: els quatre primers (1); llista núm. 3, ¿té 24,000 vots? dos candidats; llista núm. 4, ¿té 9,000 vots? doncs un candidat.»

Els lectors que hagin comprovat les operacions presentades pel senyor Agulló se trobaran ab la contradicció següent: segons l'articulista, se va aplicant el coeficient a cada llista, «tants cops com hi cab». Y després resulta que ab 32,000 vots la llista núm. 1 obté 5 candidats elegits, apesars de que'l coeficient no més cab quatre cops en el nombre de vots reunits. Com s'explica això?, preguntaran els lectors. Jo ja sé que'l senyor Agulló ha tret el resultat per medi del sistema del quocient electoral, y que l'operació està ben feta segons aquest sistema. No més hem exposat l'esmentada contradicció pera demostrar que ofereix complicacions l'aplicació de la proporcionalitat. Aquestes complicacions quedarien moltíssim més en evidència si en lloc de acceptar el fàcil exemple del senyor Agulló, agaféssim algun exemple per l'estil dels que posen els enemics de la R. P., especialment M. Camille Pelletan.

Cal consignar que'ls proporcionalistes francesos s'han esforsat en demostrar la facilitat de l'aplicació de la R. P., mitjansant proves o pràctiques. Una de les proves més importants fou l'efectuada a Lille el diumenge dia 27 de febrer passat. Els concorrents a un miting a favor de la R. P., presidit per M. Charles Benoist, feren una votació pel sistema proporcional. La prova donà bon resultat, car les operacions quedaren llestes en poc temps y sense cap entrebanc. Emperò, d'aquestes proves no pot deduirsen l'impossibilitat de que's presentin casos difícils.

---

(1) No; n'hi toquen tres; aquet petit erro del senyor Agulló li fa repartir 12 llocs, haventhi només 11 diputats a elegir.

Y lo més lamentable es que, després de diverses complicacions, resulta pràcticament impossible assegurar la veritable proporcionalitat. El sistema proporcional sols es proporcional per aproximació. Com més gran es la demarcació electoral y major el nombre d'electors y de representants a elegir, més s'acosta a la exactitut l'aplicació del sistema. Desde aquest punt de vista de l'exactitut, caldria fer de tot el país un sol colegi electoral. Mes hi ha quasi insuperables dificultats pràctiques que fan impossible'l colegi únic. No queda, doncs, altre remei que dividir el país en més o menys extenses demarcacions. Y heusaquí que aquesta multiplicitat de colegis electorals obre'l camí a la desproporció, y se pot donar el cas de que ab la anomenada representació proporcional obtingui majoria dintre la corporació elegida un partit que no ha tingut majoria en el total dels vots emesos.

Que aquest cas no es probable? Tant probable es, que en l'actualitat se dona a Bèlgica. El partit catòlic té majoria absoluta dintre de la Cambra dels Representants, malgrat quedar en minoria en el total de vots. Vèginse les següents xifres demostratives:

	<u>Vots</u>	<u>Diputats</u>
Partit catòlic.	1.150,446	87
Partits lliberal y socialista	1.153,698	78

De manera que'l partit catòlic, ab 3,252 vots menys que'ls partits lliberal y socialista plegats, els avensa de 9 diputats, mercès als quals governa en el reialme.

Al cantó suís de Tessino se dona el mateix cas. Heusaquí el resultat de les eleccions llegendatives:

	<u>Vots</u>	<u>Diputats</u>
Partit conservador	11.348	50
Partit lliberal.	11.480	45

Ab 132 vots menys que'ls lliberals, els conservadors compten ab 5 diputats més y tenen la majoria.

Y tot això succeeix ab el sistema proporcional. Ont es la proporcionalitat? (1).

Defectes del sistema majoritari

No's cregui pas que al posar al descobert els punts vulnerables del sistema proporcional vulgui defensar el sistema majoritari. Presenta aquest greus defectes, que no cal pas amagar.

El cas d'un partit ab minoria total de vots y ab majoria absoluta en la corporació elegida se presenta molt més sovint ab el sistema majoritari y ab els altres sistemes no proporcionals que ab la R. P. Y aquest cas, en determinades condicions, pot afectar els mateixos fonaments del principi democràtic.

Fixemnos en l'Ajuntament de Barcelona (2). Els anomenats radicals hi tenen majoria absoluta. Compten ab 29 regidors, contra 21 de les dues minories autonomista republicana y regionalista. Es que'ls radicals són majoria a la ciutat? Bon tros se n'hi falta. Contra'ls llurs 32,000 vots hi ha els 43,000 de l'Esquerra y la Lliga. Se comprèn que'ls radicals exercixin el govern municipal, car al capdavall constitueixen el partit de major forsa numèrica. Però poden presentarse en la vi-

---

(1) Les xifres relatives a Bèlgica estan preses de la notable revista *Les Documents du Progrès*, número d'Agost de 1908, article del diputat belga M. L. Pepin. Les relatives al cantó del Tessino són d'un article publicat en el diari *Le Radical*, de París, pel diputat socialista M. J.-L. Breton.

(2) En les eleccions municipals espanyoles no té gaire aplicació el sistema majoritari pur; la combinació de majories y minories predomina.

da de Barcelona qüestions greus, en les quals les minories consistorials estiguin en plé desacord ab la majoria. Aquesta, com a tal majoria, s'imposarà. Y darrera dels 21 regidors de les minories hi haurà 43,000 ciutadans barcelonins, mentres darrera dels 29 regidors de la majoria no més n'hi haurà 32,000. Si s'anés al plebiscit, el criteri de les minories consistorials triomfaria plenament. No obstant, dintre l'Ajuntament la qüestió serà resolta contra la voluntat de la majoria dels ciutadans. En la vida municipal ens trobem sovint ab casos així. Y aquests casos fereixen a la democracia en el mateix cor.

La votació uninominal y la votació de llista

Al tractarse de l'organissació del sufragi, se presenta la qüestió de la votació uninominal y la votació de llista. Es uninominal l'elecció quan no més se vota y elegeix un candidat en cada demarcació. Es de llista quan se vota y elegeix un nombre plural de representants. Les eleccions legislatives espanyoles de districte són uninominals y les de circumscripció són de llista. La votació uninominal es el tipus més comú del sistema majoritari. Quan la demarcació electoral se fa més extensa y se li assigna un nombre plural de candidats, lo més corrent es reservar un o més llocs a la minoria. Les principals acusacions que's fan al sistema majoritari se basen en els innegables defectes de la votació uninominal.

Els proporcionalistes francesos anomenen «scrutin de clocher» (elecció de campanar) a la votació uninominal. Té aquesta com a caràcter distintiu el predomini dels interessos locals. Dividit el país en menuts trossos, y divent elegir cada tros

un sol diputat, aquest queda esclau dels electors y ha de convertirse en el llur agent de negocis. Bé prou que ho veiem en els districtes espanyols.

En la votació uninominal dominen els personalismes sobre les idees, l'home sobre'l partit, els egoismes locals sobre'ls grans interessos. Se vota an aquest o an aquest altre candidat pels favors particulars rebuts, per haver conseguit la construcció d'un pont o per haver fet canviar el carter d'un poble. En aqueix terreny de petites lluites, de rivalitats y de conveniencies, la mala herba del caciquisme s'hi arrela naturalment. Aquesta manera d'elecció té una grossa part de culpa en la corrupció de les costums polítiques. Ab ocasió del debat que'l propassat mes de novembre hi hagué a la Cambra francesa sobre la reforma electoral, M. Briand digué que'ls «arrondissemens» (idèntics als districtes d'aquí) són «uns tolls malodorants». Combatent el caràcter migradament localista de la votació uninominal, M. G. Wickersheimer escriu: «El diputat, qualsevulga que sigui l'extensió de la demarcació que l'elegeix, ja no es, un cop elegit, l'home dels seus electors. Es el representant de la nació y està encarregat de defensar els interessos generals més que'ls interessos locals; aquests darrers tenen els llurs representants naturals y competents en els consells generals» (les Diputacions provincials d'aquí).

La votació de llista, ab demarcacions més extenses y ab pluralitat de representants, posa remei a una bona part dels mals de que la votació uninominal es causa. Ademés, obra la porta a la representació de les minories, que no es possible quan ha d'elegirse un sol representant.

Pera deixar lloc en la votació de llista a la representació de la minoria s'han

ideat diferents sistemes. Els principals són el vot limitat, el vot acumulat y la representació proporcional.

El vot limitat

El vot limitat consisteix en obligar als electors a votar un nombre de candidats inferior al nombre de representants a elegir. Es aquest sistema el que veiem en les circumscripcions y en la gran majoria dels districtes municipals d'Espanya.

Han d'elegirse dos representants? Doncs se'n vota un. Han d'elegirsen tres? Se'n voten dos. Han d'elegirsen quatre o cinc? Se'n voten tres. Han d'elegirsen sis o set? Se'n voten cinc. La majoria obté la major part dels llocs; però ne queden alguns de segurs pera la minoria.

Aquest sistema es fàcil, però molt imperfecte. Dona representació a una sola minoria, a la més forta; les altres minories queden completament sacrificades. A falta d'altre, concedeix els llocs a una minoria petita, numèricament insignificant. Si, al contrari, una minoria es tant forta que arriba a estalonar a la majoria, se troba ab que no pot obtenir més llocs que'ls prefixats.

El diputat socialista M. Alexandre Varenne, ponent de la comissió del sufragi universal de la Cambra francesa, diu referintse al vot limitat: «Aqueix procediment primitiu de representació proporcional està abandonat de molt temps ensà.» Pas a Espanya! Aquí regeix en les eleccions municipals y en les legislatives de circumscripció.

El vot acumulat

El vot acumulat consisteix en permetre als electors donar els llurs vots a un nombre de candidats inferior al nombre de representants a elegir. Fins poden votar un sol candidat. Com menys candidats se voten, més val el vot.

Així, si han d'elegirse sis diputats, un partit de minoria que representi la tersa part del cos electoral pot presentar solament dos candidats; cada vot a favor d'aquests val per tres.

Els defectes d'aquest sistema són encara més grossos que'ls del vot limitat. Monsieur Varenne remarca'ls següents:

Primer: Algun dels partits en lluita corre'l perill de quedar-se sense representació. N'hi ha prou ab que equivocant-se sobre'l seu efectiu numèric, presenti, per exemple, tres candidats en lloc de dos, en qual cas tots tres quedarien derrotats, per no haver arribat a sumar tants vots com els candidats de la candidatura contraria.

Segon: S'exposen els partits a obtenir un nombre de llocs inferior a la llur part proporcional. Si, per por d'una derrota, el partit de minoria, en l'exemple posat, presentés un candidat sol, ab un sol se quedaria, malgrat tenir prou vots pera treuren dos.

Tercer: El vot acumulat pot funcionar, bé o malament, en els casos senzills, quan han d'elegirse pocs representants y quan sols lluiten dues candidatures. Altrament, condueix a dificultats inextricables y a una confusió extrema.

El vot acumulat resulta, doncs, de difícilíssima y perillosa aplicació.

El sistema proporcional del quocient

Expliquem ara, ab els necessaris detalls, el sistema proporcional, a favor del qual vol realisar una campanya'l jovent regionalista de Barcelona.

Davant de les dificultats aritmètiques de la proporcionalitat, s'han proposat diversos sistemes proporcionals. No més parlaré dels dos més importants: el sistema del quocient y el sistema d'Hondt. Y al parlarne procuraré fugir en lo possible de l'aridesa de les xifres.

El sistema del quocient es el més senzill y el que primer acut al pensament quan se tracta d'aplicar el principi de la representació proporcional. No es altre que'l procediment de repartició que en les escoles primaries s'ensenya. Se divideix primer el nombre total de votants pel de representants a elegir, obtenintse així un quocient electoral; després se divideix el nombre de vots de cada partit per aquest quocient, y el resultat ens donarà el nombre de llocs que li pertocquen.

Posem un exemple. Pera set llocs a elegir se presenten quatre candidatures —A., B., C., D.—, obtenint els vots següents:

Candidatura A:		30,000 vots
Id.	B:	20,000 »
Id.	C:	10,000 »
Id.	D:	10,000 »

El nombre total de votants es de 70,000, que dividit per 7 (nombre de representants a elegir) dona un quocient de 10,000. Cada un dels partits tindrà un candidat elegit per cada 10,000 vots aplegats, o

sigui 3 la candidatura A., 2 la B., 1 la C. y 1 la D.

Però casos tant fàcils com aquest no's presenten. Quasi mai el nombre de vots de cada partit cab un nombre exacte de vegades en el quocient electoral. Què's fa, doncs? De cop, se reparteixen els llocs segons les vegades que'l quocient cab en el nombre de vots obtinguts. Y com que resulten llocs sense adjudicar, se concedeixen aquests als partits que han quedat ab més gros residu de vots sobrers després de la primera operació. Reproduim l'exemple del senyor Agulló y Vidal: diputats a elegir, 11; nombre de vots emesos, 80,000; quocient electoral, 7,272; candidatures, quatre; vots de cada candidatura o llista:

Candidatura A:		32,000 vots
Id. B:		24,000 »
Id. C:		15,000 »
Id. D:		9,000 »

Aplicant el quocient als vots de cada candidatura, tenim:

	<u>Diputats</u>	<u>Vots sobrers</u>
Candidatura A:	4	2,912
Id. B:	3	2,184
Id. C:	2	456
Id. D:	1	1,728

Després d'aquesta primera repartició, queda un lloc sense adjudicar. Aquest pertoca a la candidatura A., que es la que resulta ab major nombre de vots sobrers després de la primera operació.

En els exemples que hem posat pera l'aplicació del sistema proporcional del quocient, hem suposat que tots els candidats d'una mateixa llista tenen igual nombre de vots. Això sols es ver-

semblable si la votació se fa impersonalment, donant els sufragis a la llista en conjunt. Essent personal la votació, entre'ls candidats d'una mateixa llista hi ha diferències, més o menys grosses, en el nombre de vots. Com se calcula'l nombre de vots d'una llista? Senzillament: sumant els vots de cada un dels candidats que hi figuren. Si formen una llista tres candidats y l'un ha reunit 20,000 vots, l'altre 18,000 y l'altre 16,500, el nombre total de vots aplegats per la llista serà de 54,500.

El sistema proporcional d'Hondt

El sistema d'Hondt, anomenat així perque fou el professor belga M. Hondt qui el proposà, es una mica més complicat que'l sistema del quocient. Se calcula'l total de vots de cada candidatura, se divideix aquest total per dos, per tres, etcètera. Posades les xifres per orde de major a menor, s'agafen les primeres, tantes com representants a elegir. Separades aquestes majors xifres, la darrera de elles es el quocient electoral, que va aplicantse al total de vots de cada candidatura. Exemple: Diputats a elegir, cinc; candidatures que lluiten, quatre; nombre de vots de cada candidatura:

Candidatura A:	200,000 vots
Id. B:	150,000 »
Id. C:	110,000 »
Id. D:	60,000 »

Escrivim ara'ls totals y dividimlos per dos y per tres:

	A.	B.	C.	D.
	200,000	150,000	110,000	60,000
1/2	100,000	75,000	55,000	30,000
1/3	66,666	50,000	36,666	20,000

Com que s'han d'elegir cinc representants, agafem les cinc majors xifres, que són: 200,000 (A.), 150,000 (B.), 110,000 (C.), 100,000 (A.) y 75,000 (B.). La darrera quantitat (75,000) es el quocient electoral. Aplicantlo al nombre de vots de cada llista, tenim:

Candidatura A:		2	representants
Id. B:		2	»
Id. C:		1	»
Id. D:		0	»

Cal remarcar que en determinats casos, el sistema d'Hondt y el del quocient donen en la repartició dels llocs un resultat diferent. En el darrer exemple ho podem comprovar.

Pel sistema del quocient se sumen els vots de les quatre llistes; la suma's dona la quantitat de 520,000 vots; dividint aquesta quantitat per cinc (nombre de representants) trobem un quocient electoral de 104,000, que aplicat al total de vots de cada llista dona'l resultat següent:

	Representants	Vots sobrats
Candidatura A:	1	96,000
Id. B:	1	46,000
Id. C:	1	6,000
Id. D:	0	60,000

Queden dos llocs per adjudicar. Han d'esser pera les candidatures A. y D., que són les que després de la primera operació resulten ab major residu. El total de llocs se reparteix de la següent manera: 2 pera la candidatura A., 1 pera la B., 1 pera la C. y un pera la D. Recordis que'l sistema d'Hondt donava 2 llocs a la candidatura B. y cap a la D.

Quin sistema es més exacte y més just?

El sistema d'Hondt, indubtablement. Els matemàtics estan d'acord en regonèixer que es estrictament proporcional. L'excloure de la repartició a la llista D., en l'exemple posat, es just, perquè no pot aspirar a cap lloc en una demarcació que elegeix cinc representants, la minoria que no arriba a reunir la cinquena part dels vots emesos. El sistema del professor Hondt afavoreix als grups més nombrosos contra'ls que ho són menys, y això es una apreciable ventatja desde'l punt de vista polític, ja que tendeix a enfortir les majories. Ademés, ab el sistema del quocient, un partit, al dividir-se en la lluita electoral, no perd llocs, diferentment de lo que succeeix ab el sistema d'Hondt, el qual castiga als partits que's divideixen, estimuland així la disciplina y produint la formació de grans grups polítics.

Té defectes el sistema d'Hondt? Sí; y alguns d'ells ben importants. Pera correctgirlos, en la mesura de lo possible, la comissió del sufragi universal de la Cambra francesa, al proposar l'adopció de aquest sistema, vigent a Bèlgica, hi afegí el «vot acumulatiu».

El problema de la representació

El cas es que'l problema de la representació democràtica es ben enutjós. No hi ha pas manera segura de conseguir que la corporació elegida representi exactament, en tota sa varietat, el cos electoral.

Deia'l senyor Agulló y Vidal en el seu primer article sobre aquesta qüestió:

«Les tres darreres eleccions verificades a Barcelona són mostres de l'iniusticia de l'organissació actual del sufragi. En les municipals del mes de maig, mentres els lerrouxistes lograren un regidor

per cada 2,125 electors, els autonomistes republicans no'n guanyaren més que un per cada 3,000 y els regionalistes un per cada 5,750; en les provincials d'octubre, la coalició d'esquerres obtingué un diputat per cada 2,160 vots, els regionalistes un pels 5,128, y la coalició de dretes, ab 2,903 vots, no'n logrà cap. El fet se repeteix en les eleccions municipals de desembre, en les que'ls lerrouxistes obtingueren un regidor per cada 2,000 vots, els autonomistes republicans un per cada 4,216 y els regionalistes un per cada 4,548.

»En les properes eleccions, si els vots se distribueixen de la mateixa manera, trobarem que mentres els lerrouxistes tindran un diputat per cada 6,000 vots, els autonomistes republicans o'ls regionalistes ne tindran un per cada 13 o 14,000; donantse'l cas de que's quedi sense representació, per pocs vots de diferència, una massa d'electors barcelonins, siguin esquerrans o siguin regionalistes, de 25,000 a 28,000. ¿Qui, fentse càrreg d'aquestes xifres, pot dir que'l sufragi universal, organiat com avui està, es la representació de Barcelona?»

Els planys del senyor Agulló estan justificats. L'actual organisió del sufragi en el nostre país té defectes greus. Però resol el problema, pràcticament, la R. P.?

Les desproporcions senyalades pel senyor Agulló són considerables. Més a Bèlgica, ab el sistema de la representació proporcional, l'any 1902 el partit catòlic elegí un diputat per cada 11,000 vots y el partit socialista un per cada 16,000. Hi hagué, doncs, una ventatja de 44 per 100 pera'ls catòlics.

En l'actual Cambra de Representants belga, tenen els catòlics un diputat per cada 13,223 vots y els liberals y socialistes plegats un per cada 14,791.

D'ont ve la desproporció que a Bèl-

gica s'observa, malgrat l'aplicació del sistema d'Hondt? El diputat francès M. Paul Deschanel ho diu: «Les inexactituds a Bèlgica, resulten, no del sistema en vigor, sinó de la desigualtat de les circumscripcions.»

Necessitat del referendum

Hem vist les dificultats innegables ab que's topa pera establir la veritable y exacta representació. Els defectes dels diferents sistemes no tenen conseqüències importants quan no alteren fonamentalment la situació dels partits, es dir, quan no donen una majoria absoluta a un partit que no la té en el total dels vots, o a l'inversa. Però, y quan se presenta aquest cas? Ara mateix el veiem, v. g.: a la Cambra de Representants de Bèlgica y a l'Ajuntament de Barcelona. En els municipis sovinteja alarmadorament. Quan aquest cas se presenta, la representació del poble queda falsificada y destruit en sa base mateixa'l principi de la democràcia, que descansa sobre la voluntat de les majories, expressada per medi del sufragi universal.

Remei? No'n sé veure d'altre que'l «referendum» o plebiscit. Les qüestions capdals y també algunes qüestions especials de la vida nacional y municipal han de sotmetres al «referendum» de la nació y del municipi, respectivament.

El «referendum» resol ademés la dificultat que's suscita quan dintre de la representació dels partits les opinions estan dividides. Quina fracció representa aleshores l'opinió de la majoria d'electors dels partits?

L'introducció del «referendum» en el règim polític: heusaquí una salutífera y fecunda reforma. Al cap y a l'últim, el sis-

tema majoritari y el sistema proporcional són, com diu M. Bourgeois, simples modalitats del sufragi.

La representació proporcional y la representació corporativa

Els regionalistes catalans, que califiquen d'«inorgànic» el sufragi universal vigent a Espanya, se mostren afanyosos d'organisar-lo. Mesos enrera defensaren calorosament la representació corporativa municipal introduïda pel senyor Maura en el seu fracassat projecte de règim local. Ara se declaren partidaris entusiastes de la R. P.

En Ferràn Agulló, després de senyalar els defectes del sistema electoral que aquí regeix, escriu:

«Es precis, doncs, cercar un sistema que desfassi aquestes injustícies. El Dret polític ne preconisa diferents. Desde la aparició del sufragi universal, que tots els pensadors cerquen la forma pera organisar-lo: el vot graduat, l'acumulat, el sistema mixte d'abdós, la representació corporativa y la representació proporcional, en sos varis sistemes, son els medis que s'han proposat.»

Entre mitg de les diverses modalitats electorals, l'articulista hi posa la representació corporativa, com si aquesta respongués al mateix principi que les esmentades modalitats. D'això en resulta com una reivindicació d'aquell vot corporatiu del projecte den Maura, que tant combateren les esquerres y que motivà a Catalunya una forta campanya de protesta.

Doncs bé: la representació corporativa no ofereix cap analogia ab la representació proporcional. Correspon a un altre orde d'idees. Es més: tal com en el projecte de règim local den Maura

venia establerta la representació corporativa, aquesta era obertament contrària a l'esperit de la R. P.

La R. P., al donar a cada grupu polític un nombre de representants proporcional al nombre de vots que hagi obtingut, se basa en un criteri estrictament «quantitatiu». Es el sufragi universal portat al seu màxim rigor aritmètic, numèric. Es el predomini de la «quantitat» sobre tot altre factor. Y es innegable que'l vot corporatiu que'ls regionalistes catalans y els conservadors espanyols defensaven contrariava greument aquest principi democràtic, a l'afegir una part de regidors delegats de les corporacions als regidors elegits per sufragi universal. Si en un Ajuntament elegit pel sistema proporcional s'hi introduïssin els regidors delegats en la forma que'l repetit projecte establia, còm quedaria la proporcionalitat aritmètica que tant decididament defensen ara els regionalistes?

A judicar per lo que escriuen a «La Veu» el senyor Agulló y el senyor Esclasans, els regionalistes han rectificat el seu concepte del sufragi.

Tothom recorda'ls arguments que l'any 1908 empleaven pera defensar la representació corporativa. Aquells arguments estaven basats en la negació del cèlebre principi de Stuart Mill «one man, one vote» (un home, un vot). Y heusaquí que avui cerquen en aquest principi el fonament y la suprema justificació de la representació proporcional.

«Es també lligítima la representació proporcional,—diu el senyor Esclasans—perque es l'única que fa real y efectiva la pedra fonamental del sufragi: cada home, un vot. En el sistema actual hi ha una pila de votants que després no resulten tenir representació o que la tenen insuficient pel nombre que han conseguit; y en rigor, per lo tant, aquest «ho-

me» no es un «vot» en comparació d'altres, sino solament un 70 o 80 per 100 d'un vot. Si la llei del sufragi ha de complirse estrictament, cal que aquesta manifesta injusticia desaparegui, y que cada home pesi en el sufragi igual que un altre home.»

L'ideal ultra-igualitari del senyor Esclansans es irrealisable, fins ab la R. P., mentres no's trobi la manera de crear fraccions decimals de diputat o de regidor. Mes ens ha d'agradar als partidaris del principi «un home, un vot», que aquest sigui tant radicalment acceptat pels mateixos que, fa dos anys, defensaven ab coratge'l vot corporatiu que'l projecte del senyor Maura creava en els municipis. Segons aquest projecte, els socis de les corporacions afectades per la llei tenien, ademés del llur vot com a ciutadans, un altre vot pera elegir els regidors delegats; es dir, «un home, dos o més vots».

Es veritat que'l principi de la representació corporativa, que l'escriptor socialista francès M. Eugène Fournière anomena «sociocracia», es perfectament compatible ab el principi de la R. P. y fins ab el mateix principi del sufragi universal. Però això succeix en determinades condicions. En un article contra'l vot corporatiu del projecte de règim local que vaig publicar en «El Poble Català», ho deia: «Solament en un cas podria admetres el sufragi corporatiu, o millor, per estaments; y es en el cas de que hi hagués proporció entre'l nombre de ciutadans de cada estament y el nombre de representants que elegissin. Però en aquestes condicions no hi ha cap reaccionari o conservador que l'accepti» (1).

---

(1) D'El Poble Català del 26 de Janer de 1908, article *Els obrers y el sufragi*.

Quin es l'objecte de la R. P. en les eleccions municipals? Indubtablement, es fer del Consistori una representació numèricament proporcional dels agrupaments o partits de la municipalitat. La fórmula ideal de la R. P. es aquesta: El nombre total d'electors es el nombre total de representants a elegir com el nombre de vots de cada partit es al nombre de representants seus elegits. Si després d'obtenir ab el sistema proporcional aquest bell resultat aritmètic, afegim als regidors elegits per la R. P. una part de regidors delegats de certes corporacions, desfarem casi segurament la proporció obtinguda. L'introducció dels regidors corporatius en el municipi fa inútil l'aplicació del sistema proporcional. No val la pena de molestar-se fent proporcions si les hem de destruir després ab el pretext d'un criteri orgànic.

El sistema mixte de sufragi individual y de sufragi corporatiu, que es el que establia'l projecte den Maura, representa, además d'una manca de llógica y d'una absurditat desde'l punt de vista representatiu, una corruptela del sufragi universal. Aplicada an aqueix sistema mixte, la R. P. ens sembla un sarcasme. Ve a esser una cosa així com la R. P. a Bèlgica, ont després de negar el principi «un home, un vot» y de destruir tota proporció entre'l nombre d'electors y el de elegits per medi de l'unic vot plural, se vol aparentar una gran escrupulositat aritmètica ab l'aplicació del sistema d'Hondt.

Es que'ls nostres regionalistes també son partidaris del vot plural? El senyor Escasans, a judicar per lo que escriu, n'es contrari. Mes jo recordo molt bé que'l malaguanyat doctor Robert va defensar el vot plural de Bèlgica en un dels seus discursos en el Parlament espanyol.

La R. P. a Espanya y a Catalunya

Les crítiques dels escriptors regionalistes se dirigeixen igualment al resultat de les eleccions municipals y al de les eleccions llegendatives. Voldrà introduir la representació proporcional en les unes y les altres? El senyor Agulló deix de banda les eleccions municipals y sembla reduir les seves pretensions a l'introducció de la R. P. en les eleccions llegendatives espanyoles.

El plantejament d'aquesta qüestió a Espanya topa ab un greu inconvenient. Aquest inconvenient es la manca de cultura política y d'educació colectiva en les terres hispàniques. El bon funcionament del sistema proporcional presuposa un alt grau de capacitació política en l'electorat. Així se comprén que funcioni a Finlàndia, a Denamarca, a Bèlgica, a Wurtemberg, en alguns cantons de Suïssa, en alguns Estats nordamericans, etc. Se comprén també que la qüestió de la R. P. sigui de viva actualitat a Fransa y que allí apassioni als partits, car la política ha arribat a plena maduresa. Però a Espanya?

Se dirà que a Espanya s'ha de comensar un dia o altre la reconstrucció del règim polític. Ben cert es. Lo que jo no sé veure es que sigui la R. P. una de les coses per ont calgui comensar. ¿Ja han pensat els joves de la «Joventut Nacionalista» en lo que serien unes eleccions espanyoles, a l'estil típic del país, ab representació proporcional? La «tupinada», l'acta en blanc, la roda de falsos electors, la compra de vots y demés procediments tradicionals, no admeten proporcionalitat de cap mena. Precisament perquè'l meca-

nisme de la R. P. es més delicat, més perfecte, s'ha de ressentir més de les corrupcions electorals.

A Catalunya, d'alguns anys ensà, el sufragi es una veritat, relativament. A la nostra terra podria assajarse ab esperances d'èxit la R. P. En l'elecció de les Diputacions y dels Municipis catalans tindria una possible aplicació. Per aquest motiu jo veig més pràctic l'establiment de la representació proporcional en les eleccions provincials y municipals que en les llegendatives.

Del municipi se'n pot fer racionalment, y ademés facilment, un col·legi únic, car constitueix una unitat, efectiva, forta, natural, viva. Recordo que parlant del col·legi únic provincial que'l projecte den Maura establia, don Ildefons Suñol deia: «Trobo que es una cosa desbaratada. Quina unitat espiritual o d'interessos hi ha en les províncies espanyoles, creades artificialment? Ont tindria raó d'esser el col·legi únic es en el municipi».

Avui per avui, considero més factible l'introducció de la representació proporcional en les eleccions municipals que en les eleccions legislatives d'Espanya.

Parlem de la qüestió d'oportunitat. El senyor Esclasans escriu:

«Planteja, finalment, el senyor Rovira y Virgili una qüestió d'oportunitat. Creu que exigint la R. P. un alt grau de capacitat política, no pot implantarse a Espanya...

»Quan se discutia'l vot corporatiu també s'utilisá aquest argument: no podia concedirse'l vot a les corporacions, perquè aquestes no estaven capacitades. Y en aquella ocasió, contestant el que escriu aquestes ratlles tal argument, feia ja observar que era el mateix argument que'ls conservadors usaren contra l'aprovació del sufragi universal y que lo mateix deien els incondicionals de Cuba en

contra de la concessió de l'autonomia. Es, doncs, cosa vella y sabuda que contra tota reforma s'aixequi sempre aquest argument de la falta de capacitat; argument arcàic y retardatori que no pot utilitzar cap esperit sincerament reformista.»

M'agrada sentir parlar d'aquesta manera a un jove de la «Lliga», y prenc bona nota de les seves darreres paraules. Es curiós que ell, oportunista, se revolti tant gallardament contra les qüestions d'oportunitat.

El senyor Esclasans tindria raó en lo que diu si fés la distinció deguda entre les qüestions d'oportunitat suscidades de mala fe pels enemics d'una reforma y aquelles altres qüestions d'oportunitat que responen a l'imperi de la realitat y de la vida. Voldrà suprimir l'articulista tota qüestió d'oportunitat, o sigui de lloc y de temps? Si així se fes, ja podrien demanar tots els partits extrems l'implantació immediata dels llurs respectius programes.

Totjust en les lluites polítiques dels nostres temps se discuteixen, més que qüestions de principis, qüestions de «mesura» y d'«oportunitat», com feia remarcar en el parlament francès, fa alguns mesos, un orador que'ns sembla que era M. Rouvier. Una cosa es l'«oportunisme» polític, que's tradueix per moderantisme o conservadurisme, y una altra cosa es el sentit d'oportunitat y de possibilitat que tot polític, per radical y reformista que sigui, ha de posseir.

Me permetrà'l senyor Esclasans que li digui que jo no vaig fer en el meu article la declaració categòrica y tancada de que la R. P. no pot implantarse a Espanya. Vaig limitar-me a senyalar eis inconvenients pràctics ab que topa aquí la seva implantació y a declarar que, en la reconstrucció del règim polític d'Espa-

nya no la considero pas com una de les feines per ont comensar.

Conclusió

Ab tota imparcialitat, sense «parti-pris» de cap mena, he procurat exposar clarament la qüestió de la R. P. He fugit de donar sobre la mateixa un criteri tancat, que no tinc pas. A la vista dels termes de la qüestió y dels fets aduits, cada lector pot ferse l'opinió propia.

El públic debat sobre aquesta interessant qüestió serà sempre beneficiós pera la cultura política del nostre poble. A les més avensades nacions d'Europa està plantejada, y no'ns ha de saber greu que's planteji aquí. Jo voldria que's produïssin debats semblants sobre totes les vitals qüestions que commouen els pobles contemporanis. D'aquesta manera aniríem posant el rellotge del nostre pensament a l'hora d'Europa.

Mes he d'afegir que si volem que aquests debats públics y contradictoris siguin de positiu profit pera la cultura del nostre poble, cal que tots aquells que, ab majors o menors títols hi intervinguem, fugim de les habilitats d'argumentació y de la vérbola sofisticada, y posem un noble segell de llealtat, de sinceritat, d'honradesa mental, en les polémiques nostres; cal que les discussions no enterboleixin les qüestions debatudes, sinó que serveixin pera donarleshi una serena claredat. Tot, tot se pot defensar ab millors o pitjors arguments, ab proves aparents o ab proves reals. Per aixó hem de fer de manera que la nostra rectitut ens espunti la ploma quan la passió polemística ens fassi escriure un sofisme o una insinceritat.

No vull amagar que sento per la R. P.

vives simpaties. Però no m'hi entusiasmo excessivament, com els joves de la Lliga Regionalista. Aquests se fixen en les aventatges del sistema proporcional, però no volen fixarse en els seus inconvenients, alguns d'ells de grossa importància. Sense prejudicis y sense prevencions he estudiat detingudament aquesta qüestió; he descartat tot interessat càlcul partitista de guanys y pèrdues, y he arribat a la conclusió de que, avui per avui, es més factible l'aplicació de la R. P. en les eleccions municipals que en les legislatives d'Espanya. La corrupció electoral que en la major part de les terres espanyoles impera convertiria la R. P., aplicada a la constitució del Congrés, en una caricatura grotesca y en una broma pesada.

Al meu entendre, els proporcionalistes d'aquí, al plantejar la qüestió, cauen en el defecte, ben lamentable, d'ensenyar solament l'aspecte bonic de la R. P., l'anvers de la medalla. Jo he procurat, diferentment, mostrar les dues cares de la qüestió, pera contribuir a que'l nostre poble se formi de la mateixa un parer sòlid y raonat.

Sincerament, ab fonda convicció, jo crec que la R. P. no té la grossa importància que molts dels seus partidaris li volen donar. En el sistema proporcionalista no hi veig més que una simple modalitat del procediment electoral. L'essència del règim representatiu està en el govern de les majories, acompanyat del control de les minories. Y aquest resultat lo mateix pot conseguirse ab l'elecció majoritaria, que ab el vot limitat, que ab la representació proporcional. Sense negar una major justícia teòrica al proporcionalisme, es lo cert que tots els sistemes presenten defectes pràctics. En la tria d'una o altra modalitat tenen més forsa les particulars

condicions polítiques d'un país determinat que no pas les raons doctrinals o matemàtiques.

El defecte verament greu de les diverses modalitats d'elecció, tal com en la realitat present han d'aplicarse, està en el perill de que donguin majoria absoluta de representants a un partit que no la té en l'electorat o fassin perdre aquesta majoria a un partit que la té realment. en el nombre total de vots. D'aquest contrassentit pertorbador n'hi ha exemples nombrosos, y la R. P. no ha pogut suprimir-lo pas. Y es això lo que té trascendental importancia, y no la diferencia de uns quants diputats o regidors de més o de menys que's pugui obtenir per la aplicació dels diversos sistemes.

Es curiós remarcar que en les eleccions municipals belgues, l'aplicació de la R. P. tendeix únicament a evitar el cas de que obtingui majoria absoluta en el Consistori un partit que no l'hagi obtinguda en el total de sufragis, com ara succeeix a l'Ajuntament de Barcelona. Per això només entra en jòc la R. P. quan cap dels partits en lluita ha tingut majoria absoluta de vots. Si un partit ha arribat a aplegar el 51 per 100 dels vots emesos, la R. P. no entra en jòc.

L'establiment del col·legi únic, que fou una de les teories favorites de Girardin, evitaria'l gran perill esmentat. Mes el col·legi únic, perfectament possible en els municipis, topa ab dificultats gravíssimes, insuperables, quan s'aplica a tota una nació. Fins les grans circumscripcions presenten inconvenients d'importancia, sobre tot en països d'endarrerida cultura política. Recordis la campanya que feu l'Esquerra

catalana contra'l colegi únic en les eleccions provincials.

Còm assegurarem, doncs, en el règim representatiu, l'imperi de la voluntat popular, el dret del major nombre?

El referendum, principi democràtic per excelencia, està cridat a suplir els defectes del règim representatiu y a garantir el pur exercici de la democràcia. La apelació al poble es el recurs suprem que cal posar a l'alcans dels moderns partits polítics. A Suïssa es el referendum una institució gloriosa, y les democràcies mundials n'hauran de pendre exemple.

Pel referendum s'han resolt democràticament, pacíficament, moltes qüestions que s'han plantejat a la República Helvètica. Pel referendum se decidí la nacionalització dels ferrocarrils. Pel referendum se restringí la fabricació y la venda de begudes alcoòliques. Pel referendum acaba de decidir el cantó de Ginebra la separació de les Iglesies y de l'Estat.

Aplicat a la vida municipal barcelonina, el referendum hauria pogut resoldre qüestions com la del Pressupost de Cultura. En lo futur, quan se plantegi el magne problema de la municipalització de serveis, quan se vagi a la transformació del sistema tributari, el referendum permetria saber exactament la voluntat del poble de Barcelona.

Crèguimme, els joves regionalistes que de cor siguin demòcrates: l'establiment del referendum es una cosa de més necessitat y de major importància que l'establiment de la R. P. Si la complicació aritmètica del proporcionalisme no'ls ha fet perdre de vista el veritable sentit igualitari y democràtic de la R. P., si de

debó desitgen que'l govern dels municipis y de la nació estigui saludablement sotmès a la voluntat popular, afegiran, al menys, l'acceptació del referendum a la llur propaganda proporcionalista.

No sé veure pas que'l convenciment de la bondat d'una cosa exclogui el regoneixement dels defectes que pugui tenir, ni que hagi de fer exagerar notoriament les seves ventatges. Respecte an algunes de les ventatges que s'atribueixen a la R. P., els fets demostren que no són tant evidents com se vol suposar.

Els proporcionalistes afirmen que ab la R. P. devenen impossibles les immorals coalicions electorals entre partits oposats. M. Paul Deschanel escriu: «En quant a les coalicions entre partits extrems, són absolutament impossibles ab la proporcional, ja que cada un ha de marxar sota la seva bandera.» Lo mateix sosté'l senyor Esclasans. Però heusaquí que l'anterior afirmació categòrica queda contradita pels fets consignats en el recent missatge del Consell federal suís, el qual diu: «La R. P., en els cantons ont està vigent, no ha posat fi a les alianses dels partits polítics que tenen programes diametralment oposats.»

Tampoc pot afirmarse, com l'escriptor que firma «Karl» ha afirmat a «La Veue», que la R. P., si no fa desaparèixer la agressivitat de les lluites electorals, la fa minvar extraordinariament. També d'això parla'l missatge del Consell federal suís, el qual fa constar que'l sistema proporcional no ha produït pas l'apaibagament de les passions polítiques. «Es clar que no! —exclama un redactor de «L'Humanité», M. Víctor Snell, fervent proporcionalis-

ta—És que no es aquest el seu fi. La R. P. ha acabat simplement l'opressió intolerable de la meitat menys un per la meitat més un.»

Pera vulgarisar la R. P. no cal exagerar les seves bones qualitats ni amagar els seus defectes. ¿Per què callar, per exemple, que ab el sistema proporcional pot resultar elegit un candidat tenint menys vots que un candidat derrotat, en virtut de la suma global que's fa dels vots d'una mateixa candidatura o llista? Fins es possible que un candidat resulti elegit sense tenir ni un sol vot.

L'estudi imparcial d'aquesta qüestió posa al descobert els punts flacs de cada un dels sistemes electorals, y no consent entusiasmes extraordinaris per cap d'ells. L'examen de les llurs imperfeccions porta naturalment a la conclusió de que sols ab l'institució del referendum queda suficientment salvaguardat el principi democràtic, que es l'ànima y la vida dels pobles moderns.

Barcelona, mars de 1910

50 centims